

?nsülin Tedavisi Öz-Yönetim Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?nsülin Tedavisi Öz-Yönetim Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23656>

Özet

İnsülin Tedavisi Öz-Yönetim Ölçeği (ITÖYÖ), insülin kullanan bireylerin kendi kendilerine uyguladıkları tedavi ve bakım davranışları sistematik bir şekilde değerlendirmek amacıyla 2019 yılında geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Karahan-Okuroğlu ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu ölçek, bireylerin öz-yönetim becerilerinin düzeyini belirleyerek, hemşirelik ve sağlık profesyonellerine yönelik eğitim ve müdahale programlarının planlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Ölçek, özellikle insülin tedavisine uyum, doz ayarlamaları ve komplikasyon yönetimi gibi alanlardaki yeterliliği ölçmeye odaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler

İnsülin Tedavisi, Öz-Yönetim, Diyabet, Psikometrik Ölçek, Hemşirelik, Sağlık Eğitimi.

Yazarlar

Gülten Karahan-Okuroğlu, Sümeyye Karaçanta-Atba, Şerife Ecevit-Alpar.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, insülin tedavisi gören hastaların tedavilerini ne kadar etkin ve başarılı bir şekilde yönettiklerini ölçmektir. Bu, özellikle doz ayarlamaları, enjeksiyon teknikleri, hipoglisemi/hiperglisemi yönetimi ve yaşam tarzı değişikliklerine uyum gibi kritik öz-yönetim alanlarındaki yeterliliği belirlemeyi hedefler. Ölçek, hastaların tedaviye katılım düzeylerini nicel olarak saptayarak, klinik müdahalelerin kişiselleştirilmesine olanak tanır.

ITÖYÖ, klinik ortamlarda bireysel ihtiyaçları belirlemek, verilen eğitim programlarının etkisini değerlendirmek ve uzun vadeli diyabet bakımında iyileştirme alanlarını tespit etmek için tasarlanmıştır. Bu sayede, hemşirelik bakım kalitesinin artırılması ve hasta sonuçlarının iyileştirilmesine katkıda bulunur.

Yapı

ITÖYÖ'nün ölçtüğü yapı, diyabet tedavisinin karmaşık bir parçası olan insülin kullanımı gerektirdiği davranışsal ve bilişsel becerilerin bütünüdür. Bu yapı, hastanın kendi durumunu izleme (kan şekeri takibi), tedavi planına uyma (dozu zamanda ve dozda uygulama), komplikasyonları önleme ve sağlık profesyonelleriyle işbirliği yapma yeteneklerini içerir.

Ölçek, sadece bilgi düzeyini değil, aynı zamanda bu bilgiyi günlük yaşam uygulamaları ve öz-yönetim inancını da kapsamaktadır. Bu çok boyutlu yapı, insülin tedavisinde başarılı bir öz-yönetim için gerekli olan tüm bileşenleri değerlendirmeyi mümkün kılar.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirme çalışmasında, kapsamlı bir geçerlik analizi gerçekleştirilmiştir. İçerik geçerliği, uzman görüşleri alınarak ve ilgili literatür taranarak sağlanmıştır. Yapı geçerliği ise temel olarak faktör analizi yöntemleri kullanılarak test edilmiştir. Bu analizler, ölçeğin teorik yapıyı destekleyen güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin insülin tedavisi öz-yönetimini temsil eden ayrı ve anlamlı alt boyutlara ayrıldığı görülmüştür. Ayrıca, ölçek puanlarının bilinen diğer tedaviye uyum ölçekleriyle ilişkisi incelenerek ölçüt bakımından geçerliği de desteklenmiştir. Bu bulgular, ITÖYÖ'nün amaçlanan yapıyı doğru bir şekilde ölçtüğünü teyit etmektedir.

Güvenirlik

ITÖYÖ'nün iç tutarlılık güvenirliği, Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak değerlendirilmiştir. Yayınlanan çalışmada, ölçeğin genel ve alt boyutlarının yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu rapor edilmiştir (Genellikle 0.80 üzeri değerler). Bu yüksek katsayılar, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğunu göstermektedir.

Ek olarak, ölçeğin zaman içindeki stabilitesini belirlemek amacıyla test-tekrar test güvenirliği çalışmaları da yapılmıştır. Elde edilen yüksek korelasyon katsayıları, ölçek puanlarının kısa bir zaman aralığında kararlılığını koruduğunu ve ölçüm hatasının düşük olduğunu kanıtlamıştır.

Faktör Analizi

Geliştirme sürecinde, ölçeğin çok boyutlu yapısını ortaya çıkarmak için öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. AFA, insülin tedavisinin farklı yönlerini (doz hesaplama, enjeksiyon uygulama ve hipoglisemi/hiperglisemi yönetimi) temsil eden alt boyutların varlığını ortaya koymuştur.

Ardından, elde edilen faktör yapısının farklı bir örnekte doğrulanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçları, ölçeğin teorik olarak beklenen yapısını destekleyen kabul edilebilir uyum indekslerine sahip olduğunu ve belirlenen faktör yapısının verilerle uyumlu olduğunu göstermiştir. Bu, ölçeğin yapısal olarak sağlam olduğunu teyit etmektedir.

Enstrüman

Test Çeşidi: Geliştirme ve Psikometrik Uyarlama

Format: Likert Tipi Derecelendirme Ölçeği (Maddeler, katılımcının insülinle ilgili davranışları ne sıklıkta gerçekleştirdiğini ölçmektedir.)

Mevcut Dil: Türkçe (Orijinal çalışma dili).

Popülasyon Grubu: İnsülin tedavisi uygulanan yetişkin hastalar.

Yaş Grubu: Yetişkinler (Genellikle 18 yaş ve üstü).

Popülasyon Detayları: Tip 1 veya Tip 2 diyabet tanısı almış ve aktif olarak insülin kullanan bireylerden oluşan klinik örneklem.

Test Metodolojisi: Öz-bildirim ölçeği. Bireylerin kendi öz-yönetim davranışları değerlendirilmeleri esasına dayanır.

Anahtar Kelimeler

Diyabet, İnsülin, Öz-yeterlilik, Sağlık Davranışları, Psikometri, Hemşirelik Araştırmaları.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Mevcut değil

Kurum E-posta Adresleri: gulden.karahan@marmara.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Yazın Adresi: Gülten Karahan Okuroğlu (Sorumlu Yazar), Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü.

İzinler ve Ücretler ve Test Yılı

Ölçek, 2019 yılında yayımlanan akademik çalışma ile tanıtılmıştır. Kullanım izinleri için sorumlu yazar olan **Gülten Karahan Okuroğlu** ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik ve ticari olmayan araştırmalarda kullanım şartları genellikle yazarın onayına tabidir.

Orijinal makale, *International Journal of Nursing Practice* dergisinde yayımlanmıştır ve DOI üzerinden erişime açıktır: <https://doi.org/10.1111/ijn.12814>.

Referanslar

Karahan-Okuroğlu, G., Karaçanta-Atbaş, S., & Ecevit-Alpar, ?. (2019). Development, reliability, and validity of the Insulin Treatment Self-Management Scale. *International Journal of Nursing Practice* 1-11. <https://doi.org/10.1111/ijn.12814>

Ölçeğin orijinal PDF dosyası, telif hakları gereği yalnızca referans amaçlı sunulmuştur ve buradan indirilebilir: [insulin-tedavisi-kendi-kendine-yonetim-olcegi-toad.pdf](#)

İnsülin Tedavisi Öz-Yönetim Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Bu bölüme eklenmesi gereken ölçek maddeleri, sağlanan orijinal kaynak metin içerisinde bulunmamaktadır. Ölçek maddelerinin tam listesi için lütfen Karahan-Okuroğlu ve arkadaşlarının (2019) akademik makalesine başvurunuz veya sorumlu yazar ile iletişime geçiniz.

ARABPSYCHOLOGY.COM